

Demokratiforståing og deltaking

Tverrfaglege tema:

- Demokrati og medborgarskap

Kompetansemål:

- Reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst
- Beskrive trekk ved det politiske systemet og velferdssamfunnet i Noreg i dag og reflektere over sentrale utfordringar
- Utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur
- Utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten
- Reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunngir standpunkta sine
- Beskrive sentrale lover, reglar og normer og drøfte kva konsekvensar brot på desse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt

Vi bygger demokrati saman

Anbefalt tidsbruk	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering
4	• Det norske demokratiet • Kva er politikk? • Noreg blir eit demokratisk land • Val 2025	• Kap. 4 i Relevans • Det norske demokratiet og dei ulike partia	Gruppeoppgåve om dei ulike partia

Tverrfaglege tema:

- Folkehelse og livsmeistring
- Demokrati og medborgarskap

Kompetansemål:

- Reflektere over likskapar og ulikskapar i identitetar, levestett og kulturuttrykk og drøfte moglegheiter og utfordringar ved mangfald
- Reflektere over korleis identitet, sjølvbilete og egne grenser blir utvikla og utfordra i ulike fellesskap, og presentere forslag til korleis ein kan handtere påverknad og uønskte hendingar
- Utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur
- utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten

Kven er du?

Anbefalt tidsbruk	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering
6 veker	• Identitet og samfunn • Klasseråd og elevråd • Medverknad og engasjement • Ytre og indre påverknad • Å ta gode val • Sosiale roller • Seksualitet • Verdier • Fordommar • Likestilling	Framlegg til fleirfagleg: • krle, norsk, utdanningsval Fordjuping: • Eigen identitet og ulike roller, og korleis handtere endring og påverknad • Kven er du? (kap. 2 Relevans) Reflektere: • Framtida mi Forske: Korleis blir eg påverka til å ta val, kven/kva påverkar meg.	Munnleg: • Individuell oppgåve eller presentasjon

Demokratiforståing og deltaking

Tverrfaglege tema:

- Demokrati og medborgarskap
- Folkehelse og livsmeistring

Kompetansemål:

- Reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst
- Beskrive trekk ved det politiske systemet og velferdssamfunnet i Noreg i dag og reflektere over sentrale utfordringar
- Utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur
- Utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten
- Reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunngir standpunkta sine
- Beskrive sentrale lover, reglar og normer og drøfte kva konsekvensar brot på desse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt

Kamp for rettar

Anbefalt tidsbruk	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering
6 veker	• Kamp for rettar • Demokratiske idear i historisk perspektiv • Opplysningstid • Den franske revolusjon • Den amerikanske revolusjon • Menneskerettane	Forske: Reflektere: • Korleis har den franske revolusjonen påverka samfunnet vi har i Europa i dag? Fordjuping: • Kap. 3 i Relevans • Opplysningstida, stendersamfunnet • Hendingar under den franske revolusjonen	Skriftleg prøve eller fagsamtale Eventuelt rollespel

Berekraftige samfunn

Frå jordbruk til industri

Tverrfagleg:

- Berekraftig utvikling

Kompetansemål:

- Beskrive ulike dimensjonar ved berekraftig utvikling og korleis dei påverkar kvarandre, og presentere tiltak for meir berekraftige samfunn.
- Utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur.
- Vurdere korleis arbeid, inntekt og forbruk kan påverke personleg økonomi, levestandard og livskvalitet. Utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten
- Bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er
- Samanlikne korleis politiske, geografiske og historiske forhold påverkar levkår, busetjingsmønster og demografi i forskjellige delar av verda i dag
- Drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk
- Reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst

Anbefalt tidsbruk	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering
6 veker	• 1800-tallet - 2000-tallet • Utvandring til Amerika • Urfolk • Den industrielle revolusjon • Arbeidarrørsla • Barnearbeid • Industriens påverknad på miljøet	• Kap. 5 i Relevans • Årsak og konsekvens av den industrielle revolusjon	Podcast Gruppearbeid: (nyheitssending)

Landskapet og menneske

Tverrfagleg:

- Berekraftig utvikling

Kompetansemål:

- Beskrive ulike dimensjonar ved berekraftig utvikling og korleis dei påverkar kvarandre, og presentere tiltak for meir berekraftige samfunn.
- Utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur.
- Bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er
- Samanlikne korleis politiske, geografiske og historiske forhold påverkar levekår, busetjingsmønster og demografi i forskjellige delar av verda i dag
- Drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk
- Reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst

Anbefalt tidsbruk	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering
6	• Ulike landskap • Bruk av landskapa • Når naturen truar • Påverknad • Klimaendring • Lokale landskap • Kart	Fordjuping: • Slutten av den industrielle revolusjon og trekte linjene fram til dagens situasjon – om naturkatastrofar og berekraft • Litt om geografi t.d. fylka i Noreg Forske: • Gruppearbeid – når naturen truar	Gruppearbeid eller individuelt arbeid om naturkatastrofar

Kamp om land og folk**Tverrfagleg:**

-

Kompetansemål:

- Drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk
- Utforske og beskrive hvordan menneske- og urfolksrettigheter og andre internasjonale avtaler og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, menneskers liv og likestilling og likeverd
- Gjøre rede for fornorskning av samene og de nasjonale minoritetene og uretten de har vært utsatt for, og reflektere over hvilke konsekvenser dette har hatt og har på individ- og samfunnsnivå
- Reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst

Anbefalt tidsbruk	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering
6	Imperialisme Kolonialisering Slaveri Kamp om land og folk Trekanthandelen	Kap. 6 i Relevans Film: The Rabbit Proof Fence Omgrepsark Forske: • Urfolk og urfolks rettar Fordjuping • Kamp mellom land og folk	• Presentasjon av plakat i gruppe